

Diatribes theologica de aeterna Christi sponsione

<https://hdl.handle.net/1874/341652>

DIATRIBE THEOLOGICA
D E

Æterna Christi
SPONSIONE.

PARS PRIOR.

Q U A M,

DIVINA ANNUENTE GRATIA.

SUB PRÆSIDIO

Doctissimi Clarissimique VIRI,

D. PETRI van MASTRICHT,

Philos. ac Theologiæ Doctoris, hujusque in Illustri Academiâ

Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

publicè tueri conabitur,

ARNOLDUS DE BLANKENDAEL, Sylva-Duc. Brab.

A. diem 4. Junii, horâ primâ pomeridianâ.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lbc xc.

Amplissimis ac Gravissimis VIRIS,

D. D. CORNELIO ACKERSDYCK,
J. U. D.

D. D. HENRICO ACKERSDYCK,
J. U. L. ac Scabino dignissimo:
Reipublicæ Sylva-Ducensis Senatoribus Consultissimis,
Prudentissimis.

D. HERMANNO ACKERSDYCK,
J. U. D.

Cognatis suis charissimis, amantissimis, summo amore &
reverentia, ex intimo cordis affectu, prosequendis, suspi-
ciendis.

NEC NON

Vitæ morumque integritate conspicuo VIRO,

D. WILHELMO HUETINCK,
Pharmacopolæ peritissimo, artisque medicæ expertissi-
mo, Ecclesiæ hujus urbis Ex-seniori, Cognato suo per-
dilecto, plurimum honorando.

*Primicias hæc Theologicas, ut & se ipsum,
câ quâ par est, observantiâ,*

dicat & consecrat,

ARNOLDUS DE BLANKENDAEL, Resp.

DIATRIBE THEOLOGICA

DE

ÆTERNA CHRISTI
SPONSIONE.

PARS PRIOR.

I.

cederis gratiæ æterni, seu consilii pacis, inter Patrem & Filium; opus præcipuum, ex parte Filii quidem; fuit sponsio. Quando enim Pater postulavit & invenit, qui universam causam peccatoris electi in se susciperet Psal.

XL. 7. quando Filius in se suscepit, ut postulatum illud Patris faceret. Ibid. vers. 8. & 4. ut animam suam daret in **ΩΝ** Jes. LIII. 10. quando Pater susceptionem illam admisit, sibi que in filio complacuit Matth. III. 17. eo que reatum electorum ipsi imposuit Jes. LIII. 6, 7. procul omni dubio, Filius pro ipsis spondit, à quo *אפי"טו & אדונינו יש"ע* *אָפִיטוֹב, melioris fœderis sponsor factus est.* Heb. VII. 22. Cujus fructum ac sensum, tanto desiderio anhelârunt fideles V. T. Psal. CXIX. 122. Jes. XXXVIII. 14. Ipseque sponsor conferendum postulat. Job. XXXIII. 24. Zach. IX. 11.

II. Super ista sponsione, duo potissimum contenduntur: alterum inter Christianos & Socinistas: alterum inter ipsos Fratres Reformatos. Socinistæ, ut fortius inficiantur æternam sponsoris existentiam, & eâdem operâ, à negotio salutis humanæ, secludant ejus satisfactionem: omnem negant sponsionem æternam, & quando *פּוֹרְטִים,*

A 2

melio.

melioris fœderis sponsorem, Apostolos appellat Jesum nostrum, non alium intelligunt, quam, qui in tempore, pro Deo apud hominem sponsonderit, futurum certo certius, ut Deus, sibi obedientibus, suaque præcepta servantibus, remissionem peccatorum conferat & vitam æternam. Schlichting. in Heb. VII. 22. Miseram hanc sponsonem, quâ pro fide Creatoris, fidem interponit creatura, nos hæc non morabimur.

III. Alterum super natura hujus sponsonis, inter ipsos Orthodoxos, nuper contendi ceptum, est: *num sponso Christi æterna, magis accedat ad Jure Consultorum fidejussionem; an ad eorundem expromissionem?* Sponso interim, per quam Christus, in æterno pacis consilio, suis fuerit surrogatus, per quam electi omnium seculorum, salutem fuerint consecuti, utrinque recipitur. Dissidium Veteribus quidem videtur fuisse incognitum, usque ad excessum Celeber. D. Cocceji, qui tuebatur fideles V. T. usque ad actualem Christi solutionem, existisse sub reatu, ejusque consecrariis: quod ut commodius sustinerent, superstites ejus asseclæ, existimandum censuerunt, Christi sponsonem, accuratius dici *fidejussionem*, per quam principalis debitor manet sub reatu, usque ad solutionem præstitam, quando per *expromissionem*, idem penitus censetur liberatus.

IV. Cum autem in quæstione audiamus Jure Consultorum terminos, *fidejussionis & expromissionis*, & examinare constitutum habeamus, ad utrum horum propius accedat Christi *sponso* æterna: nemo non expectabit, ut sibi in antecessum expediatur, quænam apud Jurisperitos sit vocum istarum potestas ac differentia. Fidejussionis igitur & expromissionis terminos, quatenus distincta notant, in foro civili natos, Scriptura ferè ignorat, contenta generali *sponsonis* voce mentem suam repræsentasse. Nec ingenuum existimarem, super vocibus juridicis. *Συζητήσεις παρέχειν*, prohibente Apostolo 1 Tim. I. 4. si non extorquerent Fra-

tres, hic nobis importunius obnitentes. Ut igitur τὸ ἀεικέλις, acu quasi tangamus, in istam arenam paucis descendemus.

V. Quantum ergo ad vocem ערבה à ערב *miscere*, quamvis negotiorum *mixturam*, seu quævis commercia, sonare videtur: subinde simplicem promissionem, cum oblatione pignoris Gen. XLIV. 32. ordinariè sponssionem quamvis, sive fidejussio sit, sive expromissio Prov. VI. 1. Generalem istam significationem, apud Græcos etiam obtinet ἑστηκός Heb. VII. 22. & ἑστηκός, quemvis scilicet intercedentem designans, seu fidejussor, seu expromissor cluat. Imo & μεσίτης *Mediator*, qui se partibus contententibus admiscet seu interponit, sive simplici *annunciatione*, quo solo sensu, ex Jure Civili apud Socinianos viget; sive ἀπολυτρώσις seu *redemptione* insuper 1. Tim. II. 5. Apud Juris Consultos etiam sponsor, fidejussor, expromissor, mandator, constitutor, reus &c. variis modis à variis confunduntur & explicantur. *Sponsor* strictissimè dictus, ipsis est, qui sponte seu non rogatus, pro alio promittit Gloss. *primi*. in *Aurhent. de fidejuss.* Nonnunquam idem prorsus ipsis sonat quod expromissor l. 7. §. 12. *quod fere de pact.* Aliis sponsor idem est quod fidejussor, nisi quod fidejussor rogatus; dum sponsor fidem suam, sponte interponit, sic communiter JConsulti.

VI. Cæterum, & Scripturis, & Theologis, & JConsultis, sponsio significationis est *generalis*, per varias species, fidejussionis & expromissionis restringenda. Sic etiam fidejussor JC. omnem illum generaliter designat, qui alterius obligationem in se suscipit, & fidem suam pro alio, quovis modo interponit l. 8. §. 2. ff. ad SC. Velleianum. l. 30. §. 1. ff. *de pact.* Ut hoc nomine promiscuè, apud eos veniant mandator, constitutor, expromissor, fidejussor, pecuniæ constitutæ reus strictè dictus, qui vicem fidejussorum sustinere dicuntur l. 4. §. ult. ff. h. t. Unde Cujacius Observat. lib. XIII. cap. 35. *Expromissor quasi fidejussor di-*

titur l. 30. in persona §. 1. de pact. & in SC. Vellejano fidejuf-
sionis verbo continetur expromissio. Et l. 19. de in rem, paria
hec sunt fidejubere, judicium pro alio suscipere, expromittere.
Et apertius l. ult. quod cum eo &c. quasi fidejussionem esse
videri, cum quis pro alio debitum suscipit, id est, cum expromittit.
Specialius, illum JC. fidejussorem putant, qui mediante stipulatione,
pro debitore, fidem apud creditorem interponit, atque ita alterius principali obligationi accedit,
in securitatem crediti. l. 93. §. 3. ff. de solut. Tandem expromissor JC.
idem aliquando notat quod vindex & liberator, qui interveniendo,
à manus injectione & nexu, liberabat reum, creditori addictum A. Gell. lib. xvi. Noct. Attic.
cap. x. Conf. Goed. in l. 234. §. 1. de verb. signif. Et sic coincidet cum
Hebræorum לָמַד Psal. CIII. 4. Thren. III. 58. Levit. XXVII. 27. Job. XIX. 25. Etiam JC. generali-
ter sonat illam delegationem debiti, quæ propriè cessio, transport dicitur.
Specialiter illam ipsis notat novationem, qua alius debitor substituitur Giphon. in Cod. ad l. 3. h. t.
Vides in vocibus labyrinthum juridicum.

VII. Si jam ad rem propius accedas, fidejussor etiam, non uno modo apud JC. definitur. Sunt qui generalius fidejussorem dicunt esse, *qui pro alio fidem suam interponit: alii, qui pro alienis debitis intercedit.* Plenius & accuratius, fidejussio definiri videtur: quod sit contractus accessorius, quo quis pro alieno debito, fidem suam, apud creditorem interponit, ut diligentius huic cautum sit, principali debitore nihilominus manente obligato. l. 1. §. 8. ff. de oblig. & A. Hic observa: 1. Quod fidejussio sit contractus accessorius, in quo primus debitor principalis est, & fidejussor accessorius tantum. 2. Quod fidejussio fiat pro debito tantum, non pro crimine. H. e. pro reatu pecuniario, aut, si pro crimine etiam; saltem ad poenam tantum pecuniariam. l. 4. ff. de Custod. reor. 3. Quod fiat apud creditorem, non autem apud Judicem. 4. Quod post fidejussionem, reatus

reatus principalis, *maneat* in primo debitore, ob quem reatum, primus ille debitor, semper à creditore conveniri, & solutio ab eo exigi potest: quin & ordinariè debet, nisi scil. beneficiis ordinis & excussionis valedixerit. Novell. 4. l. t. Authent. *præsente*, c. h. t. Authent. *Sed hodie*, c. de O. & A.

VIII. Tenemus, quid ex mente JC. sit fidejussio, videamus quid eisdem sit *expromissio*. Nim. est novatio per delegationem, seu quæ fit interventu novæ personæ debentis. Seu delegatio fiat per debitorem, seu per creditorem. Alii expromissorem definiunt, cum qui animo novandi intervenit, & promittit id solvere meo creditori, quod ego debeo l. ult. ff. ad SC. Macedon. l. 22. ad SC. Vellej. l. *septima* &c. Vinnius *ad instir.* lib. 3. tit. 16. definit, quod *novandi animo*, alienam obligationem, in se transferat. Distinguunt à fidejussione, tribus his potissimum differentiis: 1. Quod expromissor solus obligetur; fidejussor autem cum alio. l. 37. §. fin. ff. de *oper. libert.* 2. Quod expromissor, reus principalis sit; fidejussor accessorius. §. 5. *instir.* h. t. 3. Quod expromissione, prior obligatio extingatur, & alia per novationem suscipiatur l. 7. §. 8. ff. de *dol. mal.* l. 7. in fin. de *oper. libert.* dum fidejussione, manet obligatio primi debitoris.

IX. Proinde ad expromissionem, omninò requiritur *novatio*, eaque adeo est necessaria, ut sit de essentia expromissionis, nec sufficiat, ut novandi animus, ex valde verisimilibus & urgentibus conjecturis præsumatur, nisi & expressis verbis declaretur. L. Ult. C. de *Novat.* Quid autem JC. est *novatio*? Est prioris debiti, in alium debitorem transfusio atque translatio. l. 1. ff. de *novat. & deleg.* seu, ut Vinnius, loco citato: *Expromittere & expromissor, in usu juris, is dicitur, qui alienam obligationem, in se suscipit, liberato reo, aut eo nomine non obligato, cum tamen obligari deberet.* Ex quo perspicimus, ex JC. mente, non
talem

talem intelligi novationem, quâ debitum prius simpliciter aboleatur; sed transfundatur, ab alio suscipiatur, ita ut creditori, ob traductionem & susceptionem, factam ab expromissore; in priorem debitorem, non amplius competat actio ad solutionem, sibi ab eo præstandam. Ut novatio sit potius *debitoris* quam *debiti*. Quamvis etiam, expromissioni nihil omnino obsit, qualiscunque in ipso debito alteratio: ut, quando creditor, loco solutionis strictè dictæ, quâ *idem* præcisè traditur, quod erat in obligatione: per satisfactionem admittit *tantundem* seu æquivalens. Nec cogitare quisquam potest, creditorem, admittendo expromissionem, intendere debiti sui annihilationem; sed confirmationem ac certiorationem potius. Nec tamen ab uno, prioris debiti *extinctionem*, penes expromissionem, à J.C. frequentissimè urgeri: sed eâ non aliam intelligunt, quam declaravimus. Scil. quia per novationem, debitum, à priore debitore, traductum est in expromissorem, adeo ut prior debitor amplius conveniri non possit: censetur in eo extinctum, seu potius, respectu ipsius, sublatum. Sed notandum insuper, quia debitum per novationem transit tantum, non autem abolitum est simpliciter; per expromissionem non deferri aut excludi solutionem satisfactionemque, ut primus debitor, absque ullo respectu ad solutionem, solo verbo expromissionis, liberatus dici debeat: manente enim eodem debito, per novationem transfuso; eadem manet obligatio de solutionem, quamvis non jam à primo debitore; sed ab ejus expromissore præstanda. Licet, seu imprudentiâ creditoris; seu fallaciâ aut impotentia expromissoris, aliave causâ, non raro fiat, ut, ex accidente, debitum traductum, absque solutione pereat. Proinde solutio expromissioni nequaquam est opponenda; sed ei omnino involvenda: si non ut præsens; saltem ut, per expromissionem, futura.

X. Satisfecimus, opinor, terminis juridicis, saltem quid

quid nobis de eis videatur. Ante autem quam causam hanc Theologicam, seu divinam potius, Dei Patris ac Filii, importunitate obnitentium fratrum, ad tribunal juridicum rapi patiamur; cavendum omnino monemus, ut causas Theologicas, Jurisprudentiæ affines, ejus placitis & hypothesis, non nimium adstringamus, tricis aliàs implicandi inextricabilibus. Sic enim in Theologiâ non habebimus *factus testamentarium*: non habebimus nisi unum testamentum, quia non nisi unum, morte testatoris *νεκρωσιν*, leges civiles admittunt: imo, ante Christi mortem, nullum omnino testamentum habebimus: nec fideles ante Christum, quicquam ex testamento acceperint: non habebimus mediatorem *δραστηριον αντιφρον;* sed internuntium tantum; quia priorem non nôrunt jura: non habebimus, aut veram peccatorum remissionem, aut veri ac proprii nominis satisfactionem; quia, ex sententia Socini, hæc non consistunt legibus. Præprimis divinæ hujus sponsionis negotium, placitis juridicis, curiosius non est adstringendum; cum sit causa cœlestis, quæ non subest foro cuivis sublunari: cum talis sit, cujus analogam, nec expertum est; nec experietur, tribunal quodvis civile, cui proinde dirigendæ, frustra suas curas, suas leges impenderent Jurisperiti. Est inter divina, inter Mysteria, quæ captum humanum excedunt, nisi quod Deus, ut concipiamus, nobiscum quasi balbutiat.

XI. His præstructis, quia ita placet, fratribus *εξ εναντιας*, experiamur, vel apud forum juridicum: *sine sponsio Christi aterna, veri ac proprii nominis fidejussio*, an expromissio? Non admittemus apud tribunal quæstionem: *An Christus sit talis sponsor, qui liberat solutione pro aliis: an contra substitutione nova obligationis?* Et multo etiam minus: *an sola sponsio Christi, præcisa solutione, Patres omnimode liberaverit, ut expromissio liberat, & debita reorum actu perimit?* Prout sycophanta quidam, cui susque deque est,

num verum loquatur, num falsum, ut novitatum hyperaspistes cluat quovis titulo, & postquam sibi hinc adversos insinulasset, quod affirmet, Christum non solutione; sed novæ obligationis substitutione liberasse, aut sponsione, præcisâ solutione, fideles liberasse, quasi laceratis cum Pontifice vestimentis, horrendo etiam eiulatu exclamat: *non nisi attonitus lego exhibitam questionem, stupetque ad eam mecum &c. Item, horret animus &c.* Imò & nos detestamur talem sponsorem, qui non solutione; sed substitutione novæ obligationis, cujus sponsio, præcisâ solutione, Patres V. T. liberaverit: sed ex adverso affirmamus, solutione verâ, quamvis, ex statuto æterni consilii patris, suo tempore certo certius ex promissione futurâ, liberasse, quæ etiam solutio, suo modo præsens dici possit, quatenus æternitas, omnibus temporum intervallis coexistit.

XII. Jam litem, præstitutis legibus, contestabimur apud tribunal juridicum, ac sustinebimus, sponsionem Christi æternam, ex placitis J.C. non fuisse veri ac proprii nominis *fidejussionem*, quemadmodum insinuat nobilis seu obscurus potius ille Sycophanta. Quia primò in sponsione Christi, exulant pleraque fidejussionis, juxta leges civiles, requisita essentialia: seu illa consideretur *cum*; seu *absque* renunciatione beneficiorum ordinis & excussionis. Dum enim 1. Fidejussio qualiscunque, ex statutis J.C. ordinariè fit apud creditorem: hæc facta est pro debitore apud *Judicem*, necdum existente creditore: fatentibus ipsis contradicentibus, Deum, in negotio satisfactionis, se habere, non ut creditorem, quod is absque satisfactione omni, debitorem possit dimittere; sed ut *Judicem*. Dum 2. in fidejussione apud Juris Consultos, agitur ad *debitum* tantum, seu ad solutionem pecuniariam: hinc ad *crimen* & ad pœnam corporalem, imo ad capitalem agitur, fatentibus qui hinc stant à parte adversâ. Dum 3. in fidejussione, primus debitor est *principalis*, & fidejussor
accesse-

accessorius tantum, per probata: hinc sponsor, per expromissionem, est *principalis*, imò unicus. Dum 4. in fidejussione quavis, debitum exigi potest; seu à debitore, seu à sponfore, fatentibus adversariis: hinc exigi nequit nisi à sponfore. Dum 5. in fidejussione, debitor consideratur *ut solvendo* par; frustra enim à debitore solutionem expectaveris, quem certo certius nôsti, nec esse, nec futurum unquam *solvendo*: in nostra Christi sponsione, debitor seu peccator, consideratur ut simpliciter impotens ad solvendum, agnoscentibus adversariis. Dum 6. in sponsione fidejussionis, excluditur novatio, urgentibus ipsis adversariis: in nostrâ hac sponsione, maximè involvitur, ut jam docebimus. Dum 7. in fidejussione *manet* reatus primi debitoris, ex quo ipsum, si vult, creditor convenire potest: in nostra hac sponsione, cessat omnis reatus primi debitoris, ut conveniri amplius non possit, sicut docebimus in progressu. Dum 8. in fidejussione, quatenus tali, nisi fidejussor renunciaverit beneficiis ordinis & excussionis, creditor potest, imò volente fidejussore, tenetur solutionem petere à primo debitore, nec ei, ante quam hoc fecerit, obstrictus est ad solutionem fidejussor: in nostrâ hac sponsione, nec Christus sponsor potuit, nec Deus creditor, debuit aut potuit exigere solutionem à primo debitore.

XIII. Hinc *secundò*, sponsio Christi, non fuit fidejussio qualiscunque, quia Deus quærebat certam & immotam primi debitoris liberationem, quæ fidejussione, quatenus talis est, non sequitur. Quando per fidejussione, creditori integrum manet, præterito fidejussore, adversus debitorem agere, eumque carceri mancipare usque ad solutionem. Ex quo debitoris liberatio in incerto maneret, imò, si impotentia subsisteret, desperata fieret.

XIV. Porro *tertiò*, veri ac proprii nominis fidejussione à filio, non exigebat Pater, quia infinitæ suæ sapientiæ, illa non uno modo obnititur. Quis enim prudens

fidejussionem ambibit, ut per eam sibi integrum maneat, solutionem, à suo debitore liberando, exigendi, quem jam ante novit, nec posse solvere jam, nec futurum unquam ut possit? Quis fidejussorem quæret pro debitore certum liberando, ut à debitore, qui finitus est, possit exigere solutionem debiti infiniti? Quis etiam pro debitore certum liberando, talem quæret sponsonem, (qualis est fidejussio) per quam incertum maneat, sitne liberandus nec ne: cum per fidejussionem, penes arbitrium stet creditoris quidem, ut præterito fidejussore, debitorem impotentem excutiat, & non solventem, in vinculis detineat, usque ad ejus mortem; & fidejussoris, quatenus simpliciter talis, ut creditorem urgere possit, quibusvis legitimis mediis, in quibus est incarcerationio, debitorem ante excutiat. Quibus omnibus incerta redditur debitoris liberatio.

Corollaria Defendentis.

- I. **D**eum dari non tantum ex Scripturâ; sed & ex natura demonstrari posse affirm. nec non:
- II. Eumque esse simplicissimum, & omnis compositionis expertem.
- III. Omnipresentem secundum essentiam.
- IV. Omniscium: sub cujus scientiam omnia cadunt, etiam singularia, & futura contingentia.
- V. Nec non libera creaturarum rationalium actiones.
- VI. Quas Deus certo novit futuras.
- VII. Non per scientiam quandam mediam:
- VIII. Sed vi sui æterni, absoluti & immutabilis decreti.
- IX. Quo etiam unicuique homini, certus & fixus vitæ terminus constitutus est.

F I N I S.

DIATRIBE THEOLOGICA
D E

Æterna Christi
SPONSIONE.

PARS POSTERIOR.

Q U A M,

DIVINA ANNUENTE GRATIA,

SUB PRÆSIDIO

Doctissimi Clarissimique VIRI,

D. PETRI van MASTRICHT,

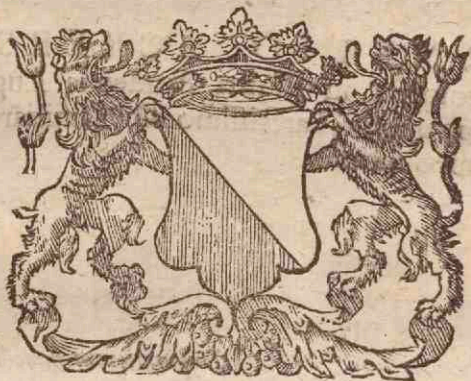
Philos. ac Theologiæ Doctoris, hujusque in Illustri Academiâ

Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

publicè tueri conabitur,

ARNOLDUS DE BLANKENDAEL, Sylva-Duc. Brab.

A. diem 6. Junii, horâ semi-undecimâ.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clo lœc xc.

*Admodum Reverendis, Clarissimis, doctrina &
pietate Celeberrimis VIRIS,*

D. PETRO VAN MASTRICHT, L. A. M.
& Phil. Doct. Præsidi venerando,
D. MELCHIORI LEYDECKERO,
D. HERMANNO WITSIO, Ecclesiæ Ultrajecti-
næ Pastori fidelissimo, vigilantissimo, Præconi suavissimo
ac disertissimo:

S. S. Theol. Doctoribus solidissimis, ejusdemque facultatis
in hac celeberrima Rheno-Trajectina Academia Professori-
bus dignissimis, Orthodoxæ veritatis contra quosvis ad-
versarios propugnatoribus acerrimis, in studiis suis Theo-
logicis, Præceptoribus fidelissimis ac facillimis, eoque no-
mine in æternum summopere sibi colendis & honorandis.

U T E T

Ornatissimo & magnæ spei JUVENI,

D. CORNELIO ACKERSDIJCK,
S. S. Theologiæ in Illustri Academia Lugduno-Batavâ
Studio ingenioso, arctissimo sibi familiaritatis vinculo
juncto, amico intimo.

Disputationem hanc Theologicam

de sacram facit,

ARNOLDUS DE BLANKENDAEL, Resp.

ÆTERNA CHRISTI
SPONSIONE.

P A R S P O S T E R I O R.

XV.

num adhuc pro quarto jungemus, quod fœdus gratiæ æternum, Patrem inter & Filium, super certâ & infallibili beatificatione peccatoris, (à quo *ὑπετίθει* & *Ἰαδίνος Ἰησοῦ* Christus appellatur Heb. VII. 22) Filii fidejussionem non ferat. Dum enim per hoc fœdus, Pater quaesivit talem, qui universam peccatoris causam in se susciperet: dum Filius illam causam, absque ullâ reservatione suscepit: dum in ista filii sui susceptione Pater acquievit, certus insuper peccatorem, certo liberandum, solvendo nunquam futurum; non potuit sane fidejussionem querere. Quia per eam potuisset præterire filium, quod erat contra pacta, potuisset, eum prætereundo, injuriâ afficere, potuisset ipsum, omni mediatoris ac redemptionis gloriâ exuere: potuisset ab alterâ parte solutionem, ubi inventu plane impossibilis erat, sectari, adversus tenorem fœderis. Plura in hanc rem suppetent ab expromissione, jamjam demonstranda: stante enim fidejussione, ruit expromissio, & ex adverso, stante expromissione, corrui fidejussio.

XVI. Jam etiam fidejussionis Patronos audiamus. Causantur *primò*, quod *Christus dicatur Ἰησοῦ* Heb. VII. 22. h. est, sponsor, ergo fidejussor. Resp. Perinde est ac si

causeris; animal est, ergo homo: cum ἕγγυς sponsor
 sit significationis generalis, tam expromissorem quam fi-
 dejussorem notans, ex subjecta materiâ, & analogiâ con-
 textus discernendum. Hinc Hesychio quidem, ἕγγυς
 idem est quod ἀναδέχεται, ab ἀναδέχεται, quod est *summa*
agnoscere dictum aut factum: & ἕγγυς τινά, ipsi est
sponsione & intercessione liberare, uti ἕγγυς est, *accepta spon-*
foris fide, dare, hoc est, satis accepto liberare. Quod
 apud Jurisconsultos receptissimum est, ex l. 7. ff. de verb.
 signif. Occurrunt: *repugnat textui, expromissorem in-*
telligi, quia sponsio Christi, ibi ponitur in ejus sacerdotio:
est sponsor quatenus Sacerdos: Sacerdos non liberat expromissio-
ne; sed solutione. Resp. 1. Sacerdos quatenus talis, nec
 fidejussor est, nec expromissor; nec liberat fidejussione
 magis quam expromissione: sed oblatione. 2. Sponsio
 Christi non consistit in ejus sacerdotio: sed sacerdotium
 fundatum est in ejus sponsione, & executio, non essentia
 sponsionis, est in sacerdotio, quippe quo promissum præ-
 stitit. *Causantur secundo: Christus moriens, dicitur mori*
& satisfacere pro nostris peccatis Matth. XX. 28. Rom. IV.
 25. 1. Tim. II. 5. 1. Pet. III. 18. *Fidejussor pro aliis solvit;*
sed expromissor pro se; cum factâ expromissione, solus sit de-
bitor. Resp. Expromissor Christus, debitum peccatorum
 nostrorum, expromissione non abolitum; sed in se tra-
 ductum, adeoque in se extans, velur nostrum debitum,
 moriendo sustulit, unaque seipsum, solvendo liberavit ab
 expromissionis reatu, prout etiam fit apud fidejussorem.
 Coincidit fere quod causantur tertio: *Christus dicitur etiam*
mortuus pro nostris peccatis Rom. IV. 25. Gal. I. 4. 1. Cor.
 XV. 3. 1. Pet. II. 24. *ergo tempore passionis adhuc erant pec-*
catorum debita & reatus. Resp. Erant omnino, sed in Chri-
 sto, utpote per expromissionem traducta. Causantur
 quarto locum 1. Cor. XV. 17. *si Christus non resurrexit,*
vana est fides vestra, estis adhuc in peccatis vestris. Ubi

Pau-

Paulus docet expressis verbis, nos esse in peccatis, si Christus mortem non vicisset, sed sub onere defecisset. Resp. Utique, quia eo casu, divinus non fuisset, vel fidejussor, vel expromissor, proinde nec nostrum reatum, verè suscepisset in se: & quid mirum, si eo casu, essemus adhuc in peccatis nostris? Eodem abit, quod pro quinto causantur: Christus non pro se; sed pro nobis obtulit, ut veteres Sacerdotes offerebant, nomine peccatorum Heb. V. 1. — & VII. 26. 27. & IX. 14. In expromissione non potest offerri nomine priorum reorum: obtinet hoc in fidejussione &c. Resp. Christus, non pro se; sed pro nobis obtulit: quia debitum quod offerendo solvit, à nobis per expromissionem, in se suscepit, non extinctum utique per expromissionem; sed traductum tantum, ut sapius monuimus: nisi quod, solvendo, & se liberaverit ab expromissione, & nos à reatu, prout etiam fieri consuevit à fidejussore. Causantur sexto: mansit post Christi spoliationem chirographum, adversus priores debitores, quod primò deletum est in cruce Col. II. 14. &c. Resp. Chirographo fideles V. T. non aliud confitebantur, quam: 1. se peccatores esse. 2. peccatis suis mortem omnimodam demeritos. 3. eâ etiam tam certo mactandos esse, quam sacrificia ista morte mactentur & comburantur: nisi 4. mortem illam, expromissione suâ, Messias ab ipsis in se derivasset. Se proinde 5. vivâ fide, fiduciam omnem habere in futuro illo Messiae sacrificio, quod suâ hac sacrificacione adumbretur. Hoc ergo chirographo, non profitebantur, sibi, post fide receptum sacrificium Christi futurum, ullum adhuc incumbere reatum; sed absque illo sacrificio, se futuros adhuc sub reatu: atque etiam antecederent ad fidem illam, quam sacrificacione contestabantur; se esse sub reatu illo, quem expromissor, pro fidelibus, in se traduxerit, & suo tempore, à seipso amoliturus sit. Causantur tandem septimò: peccatorum remissio, non tantum est opus gratiae; sed etiam justitiae Dei. Est enim fructus

satisfactionis Christi. Eph. I. 7. Col. I. 4. Rom. III. 25. 26. Heb. X. 18. *In expromissione, remissio debitorum, priorum reorum, non est actus justitiæ, cui satis fit per passiones &c.* Resp. Quis Juris Consultorum, unquam dixit, in expromissione, primum debitorem liberari, non ex justitiâ; sed ex solâ gratiâ? Nunquid strictissima justitiâ exigit, ut propter solutionem, ex promissione accipiendam, liberetur primus debitor? Licet, per accidens, seu per imprudentiam creditoris, admittentis expromissorem inidoneum; seu per fallaciam expromissoris, non rarò fiat, ut primus debitor, absque omni solutione quidem liberetur, verùm non ex gratiâ; sed ex justitiâ: hoc autem in expromissione nostrâ, quippe divinâ, fieri simpliciter non posse, ipsimet agnoscent nobis hîc oppositi.

XVII. Stitimus ingenuè, quanquam concisus, utriusque partis contendentes rationes, & concludimus, Christi sponsonem, nequaquam fuisse fidejussionem: potius igitur est *expromissio*. Potius dico, non ad hoc tantum, ne statuamus eam esse naturæ prorsus juridicæ; sed etiam, ut comparativo & restrictivo innuamus: quanquam in sponsonem hac divinâ, omniumque perfectissimâ, agnoscamus *essentialia* expromissionis, quæ veram spirant perfectionem; nequaquam tamen admittere posse, ea ejus *circumstantialia*, quæ ab imperfectione humanâ trahunt originem. Scil. ut in collectione attributorum divinorum, ea creaturarum in Deo admittimus, quæ perfectionem spirant, & removemus, quæ imperfectionem implicant: sic in divinâ hac, omniumque perfectissimâ sponsonem, id postulabimus æquissimum, ut quod imperfectionis est, remove, & quod superest perfectionis, retinere liceat. Ab hoc resultabunt, variæ inter humanam ac divinam expromissionem, differitates.

XVIII. Hinc primò, dum expromissio humana, pro debitore fit apud creditorem tantum; nequaquam vero apud

apud Judicem, quatenus talem, ut, si fortè creditor fuerit Judex, Judicis personam debeat in litis contestatione exuere: expromissio nostra divina, pro debitore apud Deum fit, non tam sicut *creditorum* (ita enim in negotio satisfactionis, Deum non considerari, apud Reformatos receptum est) sed ut *Judicem*. Ratio discriminis est ab imperfectione humanâ, per quam nemo, Judex sedere potest in propriâ causâ; scil. ne, ex studio partium, jus periclitetur: cessante igitur, per supremi Judicis immotam justitiam & ἀποστολήν, hoc periculo, non est quod obstet, quominus, pro debitoribus expromissio fiat apud ipsum, non tantum velut apud creditorem; sed &, quin potius etiam, ut apud Judicem: cum præsertim absque hoc, nullam esset habitura Judicem hæc expromissio.

XIX. Tum *secundo*, dum expromissio humana, non admittitur pro crimine, aut saltem, non nisi ad solutionem *civilem*: hæc ex adverso divina, pro crimine, & ad pœnam quidem capitalem admittitur. Fundamentum differentię, hæret in imperfectione humanâ, per quam, nec Judex, nec debitor, nec expromissor, nec creditor, nec quisquam creatus, potestatem habet in vitam humanam; ut quæ soli Deo competit. Hac ergo sublatâ difficultate, per hoc, quod expromissor noster, ut filius Dei, perfectum habuerit, in propriam vitam, dominium Joh. X. 17. 18. & Pater Judex, potestatem habeat admittendi expromissionem filii sui, ad pœnam capitalem; & filius offerendi vitam suam pro criminibus electorum. Hinc nihil obstat, quominus expromissio hæc divina, fieri potuerit ad pœnam maximè capitalem.

XX. Porro *tertiò*, dum ab expromissione humanâ divelli potest solutio; à nostrâ hac divinâ nequaquam potest: & hinc, dum apud forum civile, debitor expromissione liberatur, præcisâ solutione; in nostrâ hac, divelli hæc nullo modo possunt, nec proinde dici potest, debi-

tozem liberari per meram novationem, absque solutione. Radix discriminis est, in fallacia & imprudentiâ humana, per quam & creditor errare potest, admittendo expromissorem inidoneum: & expromissor fallare potest creditorem, non præstando expromissa. Hac ergo remotâ difficultate, per divinam, & Patris & Filii ἀσφάλειαν, non superest, nisi quod ab hac expromissione, solutio sit inseparabilis, & quod proinde debitor, hinc non liberetur, solâ expromissione, sed solutione expromissâ.

XXI. Et hinc tandem *quarto*, dum in expromissione humanâ, debitor tali *novatione* liberatur, quæ subinde desinitur omni solutione: in divinâ nostra, peccator non liberatur, nisi tali novatione, quæ solutionem implicat, ut infallibiliter futuram. Ratio discriminis est in fallibilitate humanâ, per quam, ut creditor peccare potest in admittendo insufficientem expromissorem, & expromissor in præstando eo quod expromisit. Et cum iniquissimum sit, creditoris & expromissoris peccatum, debitori imputare; manet, penes expromissionem humanam, absque solutione, solâ novatione, debitorem jure liberari. Sublatâ igitur hac imperfectione, per infinitam, tum creditoris sapientiam, tum expromissoris fidem; manet, peccatorem hac expromissione non liberari, nisi tali novatione, quæ infallibilem solutionem implicat, licet ut futuram.

XXII. His ergo præstitutis, sponsonem Christi æternam, perfectissimam esse expromissionem, determinamus. Quia *primò* omnia gestat expromissionis *essentialia*. Gestat enim 1. Novationem, quæ, ipsis urgentibus adversariis, est de essentiâ expromissionis. Duplex enim, in hac nostra divinâ sponsonem, numeratur novatio: altera *personas* spectat, quâ, per delegationem Patris, filius substitutus est peccatoribus Jesu. LIII. 6. 7. 2. Cor. V. 21. Rom. VIII. 3. Quam, adversus Socinum, non negabunt, sat scio, Fratres: altera debitum respicit: expromissione, non extinctum.

Etum quidem ; ast alteratum tamen , quatenus pro eodem , in obligatione nostra , quod stricti nominis solutio exigere potuisset , Deus admittit in expromissore tantundem seu æquivalens , ut satisfactio solutioni succederet. Neque enim privationem justitiæ originalis , æternitatem pœnæ , atque omnia illa mala in singulari , quæ sunt in catalogo peccatorum nostrorum Deut. XVIII. 15. — Levit. XXVI.

14. — aut Deus Pater exegit ; aut Filius præstitit : quamvis interim æquivalens , ex rigore justitiæ divinæ , & Pater exegerit ; & Filius præsterit : quando nim. tale præstitit , quo majus aut minus , exigi à Patre , pro nostris debitis , ex justitiâ non potuit , quia infinitum præstitit. Tum 2. gestat hæc expromissio absolutam & plenissimam , primorum debitorum liberationem , quam & adversarii urgent , velut de essentia expromissionis. Eam obtinuisse , ante actualem Christi satisfactionem , infinita docent utriusque Instrumenti testimonia Jes. LIII. 5. *Castigatio pacis nostre super eum , & livor ejus sanitas nobis fuit.* Num. XXIII. *Non aspicit Deus iniquitatem in Jacob , nec videt perversitatem in Israël.* Psal. CIII. 3. *Qui remittit omnes iniquitates tuas.* Id quod , undecim argumentis , alibi *Theol. nostræ* lib. VI. cap. VI. §. XXVII. liberius demonstravimus. Porro 3. gestat nostra hæc expromissio , liberationem primorum debitorum , per novationem illam quam descripsimus : scil. per solutionem , quam expromissio , ut futuram certo certius , ex stipulatione ipsius creditoris & Judicis Dei , dixerat , quamque ipsa novatio implicabat , ut constituto tempore præstandam. Quam ipsi hinc nobis *Evangelias* , urgere solent , velut de essentia expromissionis. Sic ergo in divina hac expromissione , offendimus essentialia ejus omnia.

XXIII. Quia *secundò* , fideles V. T. ante actualem solutionem , plene & plane liberati agnoscuntur ab omni reatu , ab omni pœnâ , peccatis suis competente , ab omni imputatione , commemoratione , exprobratione : quando nim.

recepti sunt in coelum, inque absolutam perfectissimamque ejus beatitudinem. Cum autem hoc factum nequaquam fuerit, nec fieri possit, vel ex mente ipsorummet nobis hinc oppositorum, per simplicem fidejussionem: manet hoc factum fuisse, per expromissionem talem, quæ satisfactionem implicat, ut præstituto tempore præstandam.

XXIV. Accedat *tertia ratio*: quia, agnoscentibus Fratribus *ἀγνωστοῖς*, post factam & admissam sponsonem, in potestate Dei creditoris non amplius fuit, pœnam peccatorum commissorum, ab ipsis peccatoribus exigere, eoque reatus ipso facto ablati fuit: implicat enim, reatu adhuc dum in peccatore hærente; non posse ab eo exigere solutionem, ideo quod reatus iste, suâ naturâ, non sit nisi obligatio ad pœnam, quam creditor exigere potest. Agnoscit pœnam ab ipsis peccatoribus non potuisse exigere, Cel. Coccejus *de sæd.* §. XCVI. & XCVII. *Nam inquit, θελημα πνεύματος αἰωνίου, voluntas Spiritus æterni, quæ se obtulit Patri, est immutabilis.* Heb. X. 10. & IX. 14. *Sermo jurisjurandi, constituit Sacerdotem, οὐδὲν εἰς αἰῶνα τετελειωμένον, filium in æternum consummatum, ac sædus Dei, cum Abrahamo & Patribus, fallere non potuit: frustra enim creditissent.* Heb. VI. 13. Luc. I. 73. Idem, & nonnihil etiam clarius, dicit §. CLXXI. *Sponsoris intentio est, ut principalis debitor liberetur, usque adeo ut, si debitor hoc beneficio vii velit, à creditore conveniri non possit.* Jam autem, ubi creditor debitum non amplius exigere potest à primo debitore; ibi, ex ipsis adversariorum hypothesibus, non est fidejussio; sed expromissio.

XXV. Ex dictis agnoscet Lector, quantum valeant difficultates, expromissioni hætenus explicatæ, moveri solitæ. Nim. 1. Quod *justitia Dei non requirat novationem in hoc negotio; ergo nec expromissionem: hæc enim non est sine novatione.* Resp. Justitia Dei, non requirit illam novationem, quæ est in expromissione humanâ, oriundam ab
imper-

imperfectione contrahentium, eam quæ possit divelli à solutione: ergo & divinam illam novationem non exigit, quæ est perfectissima, quæ solutionem implicat, infallibiliter præstandam; qui cohæret? 2. *Iustitia Dei urget satisfactionem pœnalem, consistentem in passionibus, ut liberentur peccatores, quæ non est in expromissione.* Resp. Illa satisfactio pœnalis, consistens in passionibus, continetur in expromissione, ut, ex constitutione partium, Patris & Filii, infallibiliter præstanda. 3. *Quia expromissio liberat actus reos, substitutione novæ obligationis, non habita ratione, nec vi sequentis solutionis.* Resp. Hæc divina expromissio, quia implicat certam & infallibilem solutionem, ex placito ipsius creditoris Dei, suo tempore futuram, omnino liberat reos; non per substitutionem novæ obligationis; sed per involutam solutionem futuram. 4. *Quia hac de causa, expromissor, tempore solutionis, dicitur tantum solvere pro se ipso, non pro aliorum peccatis & debitis, & ipse solum est debitum, per novationem. Pro eo nullus potest dici solvere, à quo debitum penitus est remotum, & cui solutio ad liberationem non prodest. In expromissione, solus expromissor est debitor, & se solum sua solutione liberat.* Resp. Divinus noster expromissor, tempore solutionis, satisfecit pro illo debito, quod per expromissionem in se susceperat, adhuc dum in se existente: illud autem debitum, non suum fuit, nisi per expromissionem; sed nostrum. Proinde, solvendo, non pro se; sed pro nostris peccatis solvit. Quamvis autem fideles V. T. ante actualem solutionem fuerint liberati; non tamen fuerunt absque solutione, per expromissionem Filii Dei, infallibiliter futurâ. Tandem 5. *Quia in expromissione, prior debitor, est plenissime liberatus, manetque talis, etiamsi expromissor sub onere solutionis diceret: ast de nostro statu docet Paulus contrarium. 1 Cor. XV. 17.* Resp. Non potuit in divinâ hac expromissione, expromissor sub onere solutionis deficere. Nec Paulus loco citato contrarium docet, sicut supra ex professo docuimus.

XXVI. Jam, si æterna Christi sponsio, perfectissima est expromissio; consequitur; fideles V. T. perinde perfectam habuisse, peccatorum suorum remissionem, ac nostra est sub N. T. nisi quod illi suam habuerint, propter solutionem præstandam; quando nos habemus per præstitam: fuisse etiam perfectissime liberatos ab omni reatu: omnibusque reatus consecrariis: irâ Dei, servitute, exprobrationibus &c. Dum enim æternâ hac expromissione, omnem causam, omnemque reatum, peccatorum electorum omnium, simul & semel in se suscepit Filius Dei; non potuit eo ipso non liberare ab omni reatu, omnibusque reatus appendentibus ac dependentibus, eos omnes, pro quibus expromisit. Proinde nullum etiam, apud Scripturas quidem, agnoscimus discrimen, inter *πάρεσιν* & *ἀφείων*. Si quis tamen, pro suo arbitrio, sic inter duas istas voces velit distinguere, ut *πάρεσιν* perfectam quidem sonet peccatorum remissionem; verum propter solutionem præstandam: *ἀφείων* autem, eandem remissionem, propter solutionem jam præstitam, non repugnabimus.

Annexa Defendentis.

I. *Jesum Christum esse verum Deum, aff.* II. *Eumque vocari filium, propter arcanam & ineffabilem ex Patre generationem.* III. *Oportuit ipsum, ut Mediator esset, simul verum Deum & sanctum hominem esse, quo pro peccatis nostris satisfacere posset.* IV. *Eumque esse unicum illum Sacerdotem, quia proprio dictum obtulit sacrificium, secundum ordinem Melchizedeci.* V. *Absque quo non potuit satisfieri justitia Dei, pro nostro reatu.* VI. *Quod sacrificium tam efficax fuit, ut Patres sub V. T. nequaquam sub reatu & execratione, legis fuerint.* VII. *Sed veram & plenam peccatorum suorum omnium remissionem, vi solutionis suo tempo e future, obtinuerint.* VIII. *Atque tam perfecta fuit hac Christi satisfactio, ut nullus post eam, vel satisfactioibus humanis in hac vitâ; vel purgatorio post hanc vitam, locus esse possit.* IX. *Eamque factam esse, non solum nostro bono, verum nostrî etiam loco.* X. *Non pro omnibus tamen & singulis hominibus: sed pro electis tantum.*